

Rahandus-pangandusõpe Tartu Ülikoolis: aeg ja inimesed

Koostanud Vambola Raudsepp

RAHVUSÜLIKOOI 100. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD MÄLESTUSMÜNT

EESTIKEELNE RAHANDUS-PANGANDUSÕPE TARTU ÜLIKOOIS KUI RAHVUSÜLIKOOIS ON KESTNUD VAID AASTAKÜMNEID, KUID VASTAVAD KATEEDRID JA ÕPPETOOLID ON JÄTNUD OMANÄOLISE JÄLJE ÜLIKOOI MÖTTE- JA TEADUSLUKKU. TÄHELEPANU KESKMES ON OLNUD EESTI ELU JA MEIE RIIGI RAHAASJAD ERINEVATEL AJALOOETAPPIDEL. ARENGU, EDU TAGAJATEKS PROFESSORID, DOTSENDID ALMA MATERI EDUKAD VILISTLASED.

Märksõnad:

***Rahvusülikool Ema- ja võõrkeeled Kateedrid ja õppetoolid
Rahandus-panganduse õppesuund Õppejõud Teaduskraadid Tiitlid
Väitekirjad ja kaitsmisnõukogud Teadussidemed Teaduskonverentsid
Õppevahendid ja -kirjandus Publikatsioonid Vilistlased***

Saateks.

Rahvusülikool kannab endas oma maa ja rahva vaimsust ja vajadusi, mis muudab ta eriliseks kogu maailmas. Seoses Tartu Ülikooli tähtpäevaga on põhjust panna kokku üheks väikeseks väljaandeks rahandus-pangandusõppega seotud valitud isikute meenutused, ütlused ja muud materjalid. Alljärgnev kirjutis kujunes peaaesjalikult isiklike kontaktide varal, millest ka isikupärased aspektid ja rõhuasetused.

Kõrgelt haritud rahandus-pangandustöötajaid hakati Tartu Ülikoolis kui rahvusülikoolis ette valmistama kaubanduse osakonnas, mis kuulus õigusteaduskonna koosseisu, kusjuures õigusteaduskond ise alustas tööd 1920nda aasta jaanuaris. Ülikooli õppe- ja asjaajamise keeleks tunnistati eesti keel, kuid esialgu lubati kasutada ka teisi keeli. Iseseisvast majandusteaduskonnast võime rääkida alates 1938. aastast, kuid vaid paari aasta pärast Eesti okupeeriti N.Liidu ja seejärel Saksa riigi poolt. Uus algus sai alata alles peale sõda, kuid siis mitte Tartus vaid Tallinnas. Rahandus-pangandusharule pandi taas Tartus alus 1954. aastal, samas rahanduse ja krediidi kateeder loodi alles 1958. aastal.

Tollal ja edaspidi rahanduse ja krediidi kateedri koosseisu (Ülo Kauer, Elvi Pajupuu-Ulst, Leonhard Kangur, Heino Siigur, Heli Ruussaar, Vambola Raudsepp jt) kujundas Raimund Hagelberg. Hiljem (peale 1970. aastaid) lisandusid Arno Susi, Mart Sõrg, Nadežda Ivanova. Ljudmila Šorikova jt. Huvipakkuv on ehk see, et alates 1950ndatest püüti erialal hoida nõ iseseisva Eesti vabariigi Tartu Ülikooli vaimsust ja seda hiljemgi. Juba 1970ndatel, mil eestikeelne asjaajamine toimus veel Rahandusministeeriumi süsteemis, siis Riigipanga süsteem oli juba lausvenekeelne. Sama võis ütelda mitmete ministeeriumide kohta (nt ehitusministeerium), kus asjaajamine ja aruandlus käis vene keeles. Vastavalt aja nõudele, hakati ülikooli rahanduse ja krediidi erialal spetsialiste ette valmistama ka vene keeles ning selle

tarvis tuli tööle võtta korrektselt vene keelt valdavaid õppejõude (Ivanova, Šorikova), aga ka sekretäre (Elviira Babaitšuk).

1970ndate keskpaiku ilmnis terav vajadus leida kateedri teadustöös uusi suundi, mis annaks ka õppetööle uuenenud sisu. Selleks suunaks said finantsarvutluste süsteemide väljatöötamine, loomine ja rakendamine erinevatel juhtimistasanditel. Paremini õnnestus see ettevõtte rahanduses, millega me pälvisime laiema, ennekõike üleliidulise tähelepanu. Samal ajal valmisid üleliiduliselt kõrgelt hinnatud üliõpilaste võistlustööd. Tollal eriti tähtis see, tekkisid palju laialdasemad sidemed teiste ülikoolide, instituutide ja akadeemiatega, sh Moskva, Peterburi, Helsingi, Turu, Praha jt teadlastega, mis läbi mitmekeelsuse osutusid väga viljakateks.

Ülikooli struktuurireformi (1992) käigus kaotati rahanduse ja krediidi kateeder ning moodustati kaks õppetooli, so raha ja panganduse õppetool (prof Mart Sõrg) ja ärirahanduse ja investeeringute (prof Vambola Raudsepp) õppetool. Uuteks õppejõududeks said Priit Sander, Kaia Kask, Andres Juhkam, Danel Tuusis, Mark Kantšukov jt. Süstemaatiliselt käidi end täiendamas välismaal, sh Soome Pangas, Abo Akademis, Bentley College´is jne.

Erialatöö lõpptulemused väljenduvad meie lõpetajates, nende edukuses ja panustamises Eesti arengusse. Aga neid on palju, väljapaistvate isikute kohta võib lugeda entsüklopeediatest, teatmeteostest, Vikipeediast vms väljaandest.

I. Eestikeelse õppe- ja teadustöö tagamine.

Viimase saja aasta jooksul vahetusid Eestis läbi okupatsioonide mitmed majandussüsteemid, mis sisuliselt lammutasid varem, sh Eesti Vabariigis üles ehitatud rahandus-panganduse institutsioonid. Samal ajal lammutamist saatis tugev võimukandjate poolne ideoloogiline surve. Tahes-tahtmata pidi muutustega kaasas käima ka rahandus-pangandusala õpe rahvusülikoolis, kuid samas kateedri õppejõudude poolt seati eesmärgiks, et õppe-teadustöö peab jääma eestikeelseks ning vabaks poliit-ideoloogilistest tõmbetuultest.

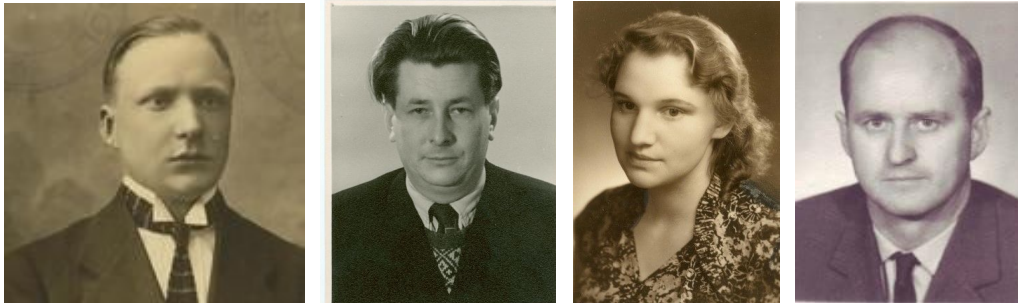

Akadeemik, prof, *Dr Sc (Econ)*
Raimund Hagelberg

1954. aasta 27. septembril sai minust peaaegu kolmekümneks aastaks Tartu Ülikooli õppejõud. Sidemed *alma materiga* jätkusid hiljemgi, kuid siis juba Eesti Teaduste Akadeemia ja Eesti Panga kaudu.

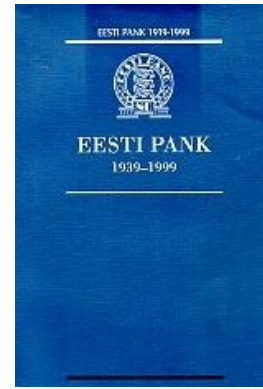
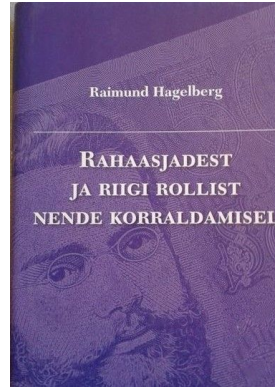
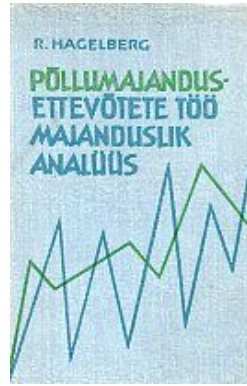
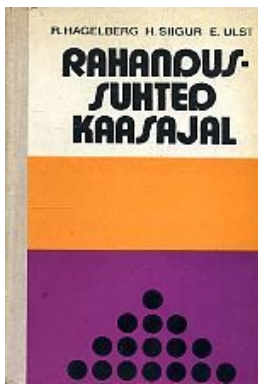
Sel hetkel üliõpilaste ja õppejõudude arvu poolest me teaduskonna mõõtu välja ei andnud. Administratiivselt olime allutatud õigusteaduskonnale (dekaaniks dotsent Karl Püss). Kogu tegelik administratiivne ja korraldav töö lasus meie täiskoormusega õppejõududel F.Sauksi, H.Pautsi, U. Mereste ja minu õlgadel. Samasse perioodi kuulub lähima sõpruskonna kujunemine. (sh Uno Mereste, Feliks Sauks, Arno Kõörna, Georg Rekker, Martin Loim jt), kusjuures minu ja teiste, omavahel või üheskoos, välja öeldud mõtteavaldus ei kutsunud esile ohutunnet. Häid näpunäiteid õppetöö korraldamiseks, eriti aga suhtlemiseks ülikooliringkondades sain finants- ja tööõiguse dotsendilt Johannes Mällilt.

Algul õpetasin rahandust ja krediiti kaubandustudengitele ning majanduse põhialuseid õigusteaduskonnas. Samaaegselt valmistusin ette rahanduse ja krediidi eriaharu üliõpilastele loenguid N.Liidu rahandusest ning N.Liidu raharinglusest ja krediidist. Tuli luua oma meeskond selleaegse rahanduse ja krediidi kateedi vajadusteks, Isikute valimise kriteeriumiks olid töökus, tasakaalukus, süsteemse mõtlemis ja mõtete arusaadava väljendamise oskus. Pikemat aega kandsid suhteliselt suurt õppekoormust Leonhard Kangur, Heino Siigur, Elvi Ulst ja Ülo Kauer (vt vastavalt juuresolevad fotod).

Aastate jooksul liitusid kateedriga uued õppejõud, sh Vambola Raudsepp, Arno Susi, Mart Sõrg jt. Pensioneerus Leonhard Kangur, pankka tööle lahkus Heli Ruusaar.

Kui rääkida erialast endast, siis rahandus- ja krediidisüsteem oli nõukogude majanduses üks osa riigimajandusest. Mitmesuguste eelarvete ja ka pankade kaudu kogus ja jaotas plaanilises korras raha riik. Kogu see tegevus oli üksikasjalikult reglementeeritud riigi poolt. Rahandus- ja krediidispetsialistide kõige tähtsamateks töödokumentideks olid seaduste ja määruste alusel Rahandusministeeriumi ja Riigipanga poolt välja antud juhendid. Nende kaudu suunati raha liikumist igat masti eelarvete ja krediidi- ning kassaplaanide kaudu üksikute ettevõtete ja asutusteni välja. Kuid tegelikkuses ei olnud kõige tähtsam hoopiski mitte raha. Määrav oli see, kas eraldatud rahale oli tootmise ja materiaalsete fondide jaotamise ning kauba tegeliku liikumise kaudu tagatud vajalik kate. Kuid raha ja materiaalne külg ei pruukinud alati olla omavahel kooskõlas, sest jaotavad organid olid erinevad. Materiaalne jaotamine toimus plaaniorganite kaudu.

Kolm esimest tööaastat kulgesid niisuguses pinges, et isiklik elu oli jäänud tagaplaanile. Kodu rajamise täiskoormus lasus abikaasal Evil. Tema pühendas end kodule ja minule. Arvan, et ilma temapoolse panuseta poleks ma suutnud kõigele sellele, mida tuli teha, kuidagi vastu panna. Hiljem valmis doktoriväitekiri, seejärel monograafia ning õppevahendid. Ka õppekoormused normaliseerusid.

EV president, prof, *Dr Sc*
Arnold Rüütel

Akadeemik, prof, *Dr Sc*
Arno Kõörna

Akadeemik, prof, *Dr Sc*
Alfonsas Žilėnas

Ütlused, arvamused:

Arnold Rüütel: “Ütlesin Hagelbergile: Sinu allkiri hakkab olema Eesti rahal”.

Arno Kõörna: “Akadeemik Uno Mereste on juhtiv majandusteadlane, kes on aastaid hoolitsenud majandusmõtte arendamise eest. Ta on tuntud teadlasena, kes on pannud suurt

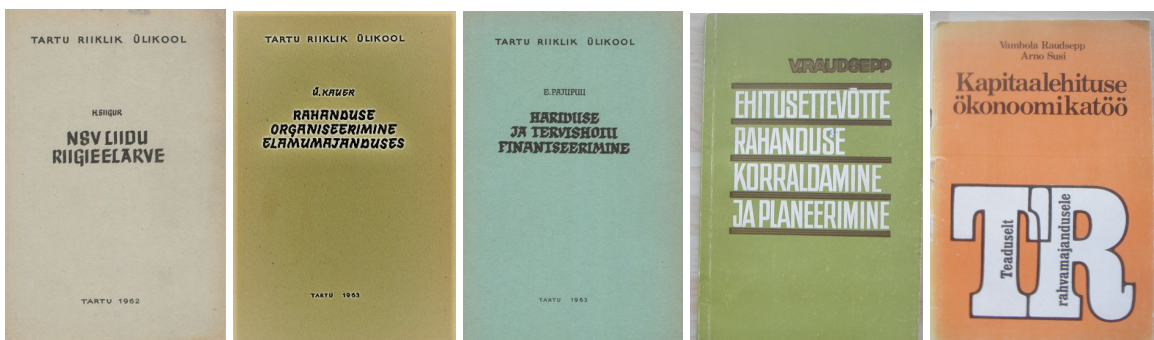
rõhku kogu eesti teaduskeele arendamisele. Tänu temale on meie riigi õigusaktid oma sõnastatuselt oluliselt täpsemad ja mõistetavamad, kui nad oleks olnuks ilma temata”.

Alfonas Žilėnas: “Kui oled oma ainevaldkonna (nt rahanduse) hea tundja, siis oledki esmaklassiline teadlane, professor. Kui aga oled lisaks veel filosoof, kirjanik või muusik, saab sinust kindlasti akadeemik. Akademia ja Universitas, universaalsus ja akadeemilisus”.

Professor, *Dr Sc (Econ)*
Karlis Andžans

Inimene tunneb end loomulikuna ja hästi siis, kui ta saab rääkida oma emakeeles. Rahanduse ja krediidi kateeder teil Tartu Ülikoolis, nii ka meil Läti Ülikoolis saab teha teadust ning korraldada õppetööd üliõpilastele omas emakeeles. See on suur väärtus, võibolla isegi privileeg. Samas väikerahvana ei saa me läbi ilma suuremate keelteta, peasjalikult vene ja sellele lisaks saksa, inglise või mõne teise keeleta. Süvateadus oma mõõtmatuses on kõigile kättesaadav ikkagi nõ maailmakeeltes. Seega siis, iga võõrkeele oskamine on hindamatu rikkus.

Nagu mulle näidati, olete usinalt välja andnud ja ette on valmistatud uusi eestikeelseid õppevahendeid, õpikuid ja ka monograafiaid, mis annab tunnistust sellest, et teie majandusalane emakeel on nõutaval tasemel. Samas aga aeg läheb,

elu edeneb kiiresti, tekivad uued probleemid, mis vajavad lahendamist. Selleks peab piisavalt tulema teadusse võimekaid, teadushimulisi noori, kes meie alustatud tööd edasi viivad.

Saame sellest aru ühtemoodi, et iga kateedri potentsiaali iseloomustab ennekõike seal töötavad teaduskraadiga ja kutsega õppejõud, so teaduste kandidaadid, doktorid, dotsendid ja professorid. Sellest johtuvalt on valminud väitekirja kaitsmine sündmuseks igale kateedri. Täna lisandus Tartu Ülikooli rahanduse ja krediidi kateedri üks uus noor majandusteaduste kandidaat Vambola Raudsepp. Meie naabritena oleme uhked selle üle, et saime kaasa aidata ühe noore teadlase sünnile ja soovime talle edu edaspidiseks.

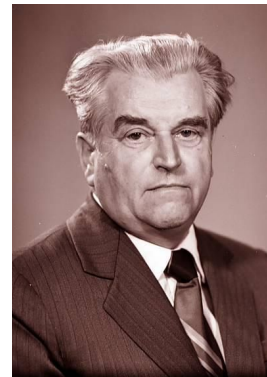
(Väljavõte prof Andžani sõnavõtust kateedri personalile õhtul, peale väitekirja kaitsmist).

Akadeemik, prof, Dr Sc
Feodor Klement

Akadeemik, prof Dr Sc
Paul Ariste

Prof, maj kand
Valner Krinal

Ütlused, arvamused:

Feodor Klement: *“Uued ja arenevad kateedrid vajavad hea teadusliku ettevalmistusega, so teadusliku kraadi ja kutsega õppejõude. See on teie esmane ja tähtsaim ülesanne nüüd ja edaspidi”.*

Paul Ariste: *“Kui küsid minult eesti keele kasutamise kohta majandusteaduses, siis saan ütelda vaid üht: keel võib olla ilus aga võib olla ka ära solgitud. Vältige mõnede keelte mõju, kust on meile üle toodud bürokraatlik, kantseleilik või labane sõnavara (nt alltöövõtu ehitus-montaažtööde organisatsioon, insener-tehniline personal vms) ja sõnakasutus”.*

Valner Krinal: *“Ega veel 1960ndatel aastatel suurtest võitudest teaduses ei saa juttu olla. Valmistati eestikeelseid õppevahendeid ja õpikuid, anti kandidaadieksameid ning kirjutati dissertatsioonid”. Olukorra mõistmiseks lisan siia veel **Ülo Kaueri** meenutuse: “Sõjajärgne üliõpilaskond oli vanem, sest tuli ülikooli rohkesti neid, kelle õpingutesse sõda oli ajalise vahe teinud. Olin ka mina üks nendest, kes sai ülikoolihariduse diplomi noil aastail. Edasi õppetöö ja teadusliku kraadi taotlemine käisid samaaegselt. Raske oli, kuid kõik läks korda. Siiski kraaditaotlemine oli iga isiku just kui eraasi, mingeid soodustusi polnud ette nähtud”.*

Akadeemik, prof, *Dr Sc (Econ)*
Dmitri Molyakov

Teil on vedanud, et rahanduse ja krediidi kateeder on just sellise vana teadustraditsioonidega ülikooli, nagu seda on Tartu Ülikool koosseisus, mis võimaldab probleeme hõlmata ja uurida palju laiemalt, originaalsemalt. Tänu sellele teeb teie kateeder originaalseid uuringuid, sh teaduse metodoloogia valdkonnast, samuti teete rakenduslikke uuringuid ja koostate metoodilisi materjale oma ideede elluviimiseks majanduspraktikasse. See on kiiduväärt ja tänuväärne töö.

Muidugi pole ma ka kõigega nõus. Te lähete liiga kaugemale teadusloo valdkonda, mis peaks olema ennekõike filosoofide ainevaldkond, kuid samas jääb tagasihoidlikuks rahanduse kui majandustegelikkuse sisu, olemuse ja ülesannete avamine. Aga rahandussuhteid ongi väga raske aduda. Vaadake, isegi igal majandusteadlasel on oma isiklik ettekujutus rahandusest. Sellepärast ma toetangi teid ja teate miks? Sest teadlane peab olema vaba ja samas saama välja öelda oma arvamused, ehkki need pole alati mitmekülgset läbi uuritud ja põhjendatud. Lühidalt, teadlasele peab jääma õigus ka eksida, sest vaadake fakte teaduse ajaloost - kui tugev stiimul teaduse edasisele arengule on olnud valeteooriatel. Nüüd läksin ilmselt ise liiga kaugemale, siis palun vabandust.

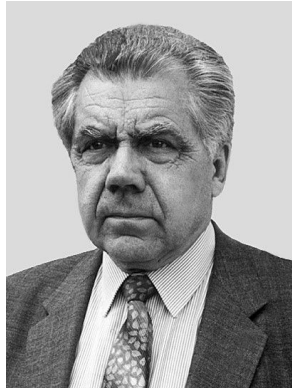
Kui ma näen linna peal neid teklites noori, siis jääb mulje, et Tartu ongi üks suur üliõpilaslinnak, kus kõigil on rahulik tööohkkond, nii õppejõududel, teenistujatel kui ka üliõpilastel. Tänu just sellele erilisele vaimsele keskkonnale, töötas siin juba 19ndal sajandil maailmakuulsaid teadlasi. Erialased teadussidemed teiste ülikoolidega on teil ka tänapäeval nõutaval tasemel. Muide, kohtusin teie pidustustel siin Tartus mitme oma sõprusringkonna väliskülalisega, kellega oli võimalik mõtteid vahetada.

Soovin teile, tänastele rahanduse ja krediidi kateedri õppejõududele-teadlastele järgida neid Tartu Ülikooli parimaid traditsioone ja jõuda veelgi lähemale oma teadusvaldkonna tippudele, seega siis rahvusvahelisel tasandil.

(Väljavõtte professor Molyakovi esinemisest TRÜ-350 juubeli puhul rahanduse ja krediidi kateedris).

Prof, Dr Sc (Econ)
Elmars Zelgalvis

Prof, Dr Sc (Econ)
Vytautas Ažušilis

Prof, Dr Sc (Econ)
Viktor Kolesnikov

Ütlused, arvamused:

Elmars Zelgalvis: “Teadus tuleb viia üliõpilastele kätte nende emakeeles, kui raske see ka poleks väikeriikide ja -keelte puhul. See nõuab õppejõududelt pingutusi ja me olime Läti Ülikoolis selleks valmis”.

Vytautas Ažušilis: “Teadustöö oma (rahanduse) erialal pakub nii palju müstikat ja ulmet, et selle kõrval võib valmida mõni ulmeromaan. Ja valmibki, tean seda omast käest”.

Viktor Kolesnikov: “Kui saaks väljendada rahas kõiki neid kõrgeleennulisi väärtuslikke ideid, mida olen tasuta jaganud oma aspirantidele, kraaditaotlejatele, doktorantidele, siis võiksin vabalt lennata kosmoselaevas. Täna aga sõidan töölt koju täiskiilunud bussis. Selline on alma materi professori argipäev”.

Tollaste üliõpilaste meenutusi:

Ilmar Haller: Minu õpinguaastad Tartu Ülikoolis jäid 1960ndatesse. Eriala valik tuli iseenesest, sest meil Antsla Keskkoolis oli väga edumeelne 11. klass, kust enamused pürgis edasi õppima, paljud kõrgkoolidesse. Juhtus nii, et mina ja Heino Jõgeva asusime õppima majandust TÜ-s, Vambola Raudsepp TPI majandusteaduskonnas. Õpiaeg oli vahva, eriti

meeldivad olid rahanduse ja krediidi kateedri noored edumeelsed õppejõud, sh Raimund Hagelberg, Ülo Kauer, Elvi Pajupuu-Ulst, Heino Siigur, Heli Ruussaar jt. Esimene töökoht oli Rahandusministeeriumi süsteemis, hiljem aga töötasin aastaid ettevõttes. Tartlasena jäid mul sidemed ülikooliga üsna tihedaks, kasvõi oma abikaasa lähisugulaste kaudu, kes tollal töötasid alma materis.

Olev Raju: Noorel inimesel valikuid palju, kuid lõpuks tundsin end koduselt just rahanduse erialal. Lõpetasin kaugõppes ja töötasin juba finantsistina ettevõttes Areng. Aktiivseid noori ikka lõimutakse enim ühiskonda, kuni parteitööni välja. Teaduskraadid tulid koos õppetööga TÜ poliitilise ökonomia kateedris, samuti ka kutsealane tõus assistendist professorini. Sidemed TÜ rahandusala õppejõududega ei katkenud ka siis, kui töötasin juba Riigikogus.

Eerik Rahkema: Tollal Raimund Hagelberg kutsus mind ülikooli lõpetamise eel kõnelusele, kus teemaks oli, mis saab minust pärast lõpetamist, kuna ta oletas, et arvatavasti ka kogudus soovib mind oma teenistuses kasutada. Vestlus oli asjakohane, viisakas, lugupidav. Hagelberg kinnitas, et ta ei püüa mind ümber veenda, kuna senise õppetöö käigus pole seda toimunud”.

II. Jätkusuutlikkuse kindlustamine avanevas maailmas.

Ülikoolis tehakse teadust paljudes keeltes, kuid rahvusülikoolis õpetatakse ennekõike eesti keeles. Sisuliselt tähendab see mitmekeelsete teadustulemuste eestistamist, mis võimaldab korraldada õppetööd emakeeles, aga samuti luua baas eestikeelseteks teadusuuringuteks. Töötamine sellistes tingimustes nõuab õppejõult poliitilist küpsust ja ekstra pingutusi.

Professor, Dr Sc (Econ)
Vambola Raudsepp

Õpetamine ülikoolis nõuab suurt informeeritust, so süvateabe hankimist, omamist ja oskust seda teistega jagada. Oma üliõpilaspäevade kestel paraku adusin, et paljud lektorid esitavad oma teemat ja sageli distsipliini tervikuna nõ terminoloogia tasandil, avamata mõistete, kategooriate sisu. Takistuseks pahatihti lektori teadmiste nappus, võibolla hoopis pealiskaudsus või laiskus. Minu poolt karm hinnang. Teisalt peab tunnistama, et puudusid vajalikud

õpikud, õppevahendid, ainevaldkonna monograafiad vms. Ega kurtmine aita, väljapääsu peab leidma õppejõud kui teadur ise, läbi sihikindla teadusliku töö.

Tarkus tuleb terahaaval, õppides ja õpetades. Alguste algus tuli mul entsüklopeediatest. Õnneks oli toona meie suuremates raamatukogudes olemas venekeelne Suur nõukogude entsüklopeedia, inglisekeelne Suurbritannia entsüklopeedia, Soome entsüklopeedia, muidugi ka Eesti entsüklopeediad, EW aegne küll vaid tuttavatelt saadud. Nii tuligi mul õpetatavate distsipliinidega (Ettevõtete rahandus ja Investeeringud) tegeleda samaaegselt nelja (vene, inglise, soome, eesti) keele varal, mis tõstatas uusi praktilisi, eriti teaduskeelt puudutavaid probleeme toona ja edaspidi. Niimoodi sai minust aegamööda endast agar entsüklopeediate jt teatmeteoste nn märksõnade ja artiklite koostaja. See tegevus osutus igati viljakaks, sest eestikeelsete väljaannete, sh õppematerjalide koostamisel tuli ennekõike täpsustada termineid ja koos sellega ka mõisteid.

Doktoriväitekirja kirjutasin vene keeles ja ajal mil viibisin Peterburi Finantsmajanduse Ülikoolis doktorandina, siis seal sain oma konsultantidega (kelleks oli prof V. Kolesnikov) sügavuti arutada rahandusprobleeme, samal ajal kõrvutada termineid ja mõisteid erinevates keeltes. Lõpptulemuseks tähtis oli see, et võisin Tartu Ülikoolis õpetada ettevõtete rahandust ja investeeringuid nõutaval tasemel, ennekõike eesti keeles. Algul kõik ei õnnestunud nii hästi venekeelses õppes, kuid püüdsin ka seal alati aine sisu avarama avamise poole ja samas kasutada täpset venekeelset terminoloogiat, erialast sõnavara.

Teadlane peab toimima avatus maailmas ja sellepärast sidemed teiste ülikoolide professoritega on endastmõistetavad. Kõigepealt koostöö lähinaabritega, nendeks olid professorid Lars Hassel ja Arvi Leponiemi (Soomest), Karlis Andžans ja Elmars Zelgalvis (Lätist), Vytautas Ažušilis ja Alfonsas Žilenas (Leedust), Dmitri Molyakov (Moskvast), Pjotr Ževtjak ja Viktor Kolesnikov (Peterburist), aga ka Vello Vensel (Tallinnast) jpt. Kui olin Peterburi Finantsmajanduse Ülikoolis väitekirjade kaitsmisnõukogu liige, siis said mitmed meie TÜ rahandus-pangandusõppe kraaditaotlejad (N. Ivanova, L. Vood, L. Šorikova, T. Sokk, M. Hanson, M. Sõrg,

E.Ulst) kaitsta oma tööd just seal. Samuti olin erinevatel aegadel Eesti Maaülikooli ja Eesti Teaduste Akadeemia majanduse instituudi väitekirjade kaitsmisnõukogu liige.

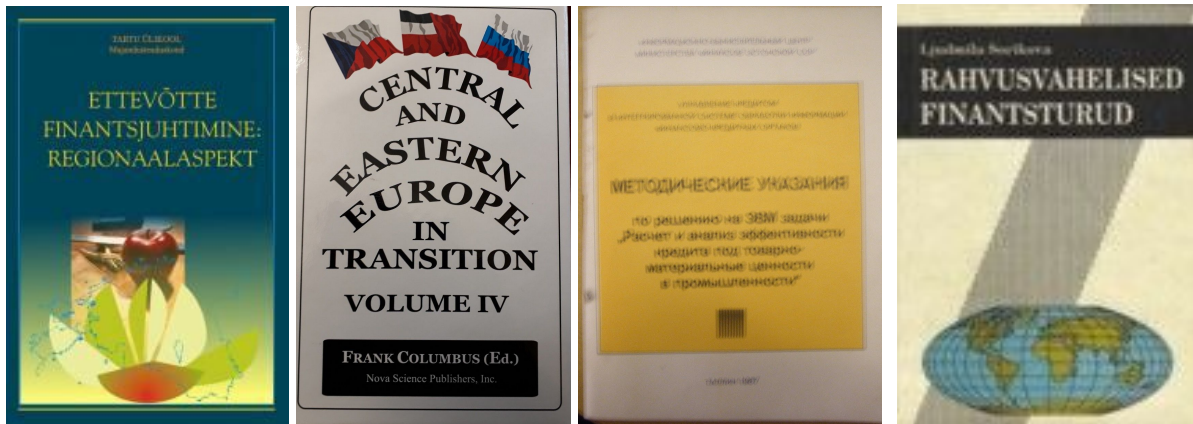
Tartu Ülikooli majandusteaduskonna professoritest oli mul tihedam koostöö professorite Raimund Hagelbergi, Mart Sõrgi, Villem Tamme, Mait Miljani, dotsentide Arno Susi, Ülo Kaueri ja Priit Sanderiga. Samal ajal sisulist rakenduslikku koostööd, eriti meetodiliste materjalide koostamise alal, sain teha dotsentide Nadežda Ivanova, Ljudmila Šorikova ja asprant Liia Voodiga. (Küll lühikest aega, kuid tänuväärset tööd tegid meie erialadel prof Inge Orgo ja dots Kaljo Soonets, kes õpetasid fakultatiivselt vastavalt finantsõigust ja finantsmatemaatikat).

Minu side majanduspraktikaga on olnud alati tugev, sealhulgas eriti väitekirjade ja teiste uurimistöode juhendamise ajal. Muide, 1990ndate lõpus äratas paariks kuuks üldsuse tähelepanu minu idee võtta Eestis käibelev Soome mark. Küll aga selle idee aktuaalsus kadus kiiresti, peatähelepanu keskendus juba Eesti oma raha vajadusele ja võimalikkusele.. Siiski Ardo Hansson hindas FIM-i ideed tagantjärele nii, et käibelev oleks tulnud korralik raha.

Hiljem, kui loodi äri rahanduse ja investeringute õppetool, siis õppekoormust kandsid algul Arno Susi, Priit Sander, Kaia Kask ja Danel Tuusis (*vt vastavalt juuresolevad fotod*).

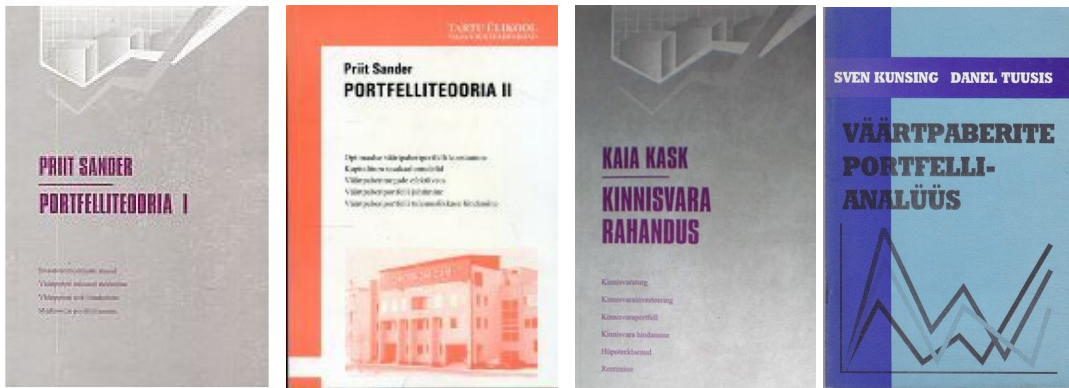
Õppejõudude teadustöö jääb arutlusteks kitsemasse ringi, kuid nende ideed jõuavad ikkagi majanduspraktikasse ja avalikkuse ette publikatsioonide kaudu. Tartu Ülikooli rahandus-panganusala õppejõudude kohta võib pikemalt lugeda teatmeteostest, entsüklopeediatest, cv-dest jne, mistõttu antud kirjutises me sellel sügavuti ei peatu. Publikatsioonide üldarv igal meie õppejõul ulatus poolesajast paarisajani ning seal leidub teadustöid küll eesti, inglise, vene jt keeltes.

Paraku dotsent Arno Susi lahkus igavikku parimas loomeas (1993ndal aastal) ja nii juhtuski, et meie tulevane õppejõud Priit Sander liitus rahandus-pangandusõppega kolmandal kursusel. Tollal valis ta nn erialakompleksi, sisuliselt spetsialiseerumise: äriandus ja investeeringud ning raha ja pangandus. 1995ndal aastal asus aga tööle assistendina ja osalise koormusega, mis võimaldas peatähelepanu pöörata vaid loengute ettevalmistamisele - luksus, mida tänapäeval harva võimaldatakse.

Priit Sander ise meenutab, et väärtpaberite kursust hakkas õpetama 1996ndal aastal, mil käivitati ka Tallinna Börs. Tuli tegelda võõrkeelsete allikatega, eestikeelsed õppematerjalid olid alles loomisel. Kuna TÜ raamatukogus võõrkeelsete õpikute valik oli napp, siis tuli kirjandust tellida raamatukogudevahelise laenutuste kaudu välismaalt. Kasutati õppetöös ka välismaa ajakirju, ajalehti jt materjale. Niimoodi õpetati meil samu teemasid, mis välismaa ülikoolides, kuid oli ka kohalikke erinevusi, sh väärtpaberitelt teenitud tulu maksustamisel, mida tuli õpetada praktiliste arvutluste varal. Väärtpaberitega seotud teemad olid populaarsed, sest igaühel oli võimalus kaasa lüüa majanduspraktikas, so teenida ise tulu, kanda kaotusi, saada vajalikke kogemusi.

Tollal tehti TÜ majandusteaduskonna õppejõududele ahvatlevaid pakkumisi majanduspraktikast, sest seal palgad kordi kõrgemad kui ülikoolis. Lahkus õppetoolist mujale tööle Danel Tuusis, kuid Priit Sander ja ka Kaia Kask jäid. Nad eelistasid akadeemilist töökeskkonda, kus valitses koostöövaim, vähem käske-keelde või isegi hääletõstmisi. Sõnaga, kõik toimis.

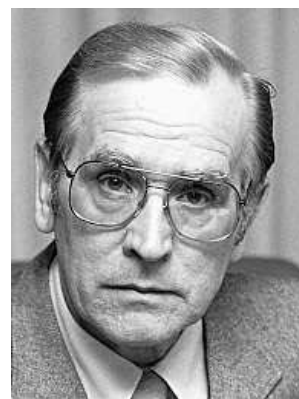
Ülikoolis leitakse ka aega harrastusteks, minu jaoks on need ennekõike kodulugu ja genealoogia. On huvitav jälgida, kuidas on esile kerkinud Tartu Ülikooli professorid vaid paarsada aastat tagasi Eestis elanud talupoeglikust maarahvast. Põnev teada, et minul on mitme oma kolleegiga (sh TÜ professorid Anu Raudsepp, Vambola ja Kulno Türk, Elmar, Eero ja Veiko Vasar, Erik Puura jt) ühised eellased ja seda vaid nt 4...6 põlvkonna kaugusel. Eks väljapaistvad inimesed annavad sugupuule potentsiaali, energia ja aura ning rikastavad Eesti mõtte-, teadus- ja kultuurilugu, millest ka sügavam huvi selle valdkonna vastu.

Akadeemik,
prof, *Dr Sc*
Juhan Vaabel

Akadeemik, prof,
Dr Sc (Econ)
Uno Mereste

Professor
Dr Sc (Econ)
Arvi Leponiemi

Ütlused, arvamused:

Juhan Vaabel: *“Majandushariduse loomulik koht on Tartu Ülikool, selle osaline ületoomine Tehnikaülikooli juurde oli ebaloomulik, kuid toona vajalik”.*

Uno Mereste: *“Ma ei kuulu nende kilda, kes arvavad, et ümbritseva maailma asjadest ja suhetest saadakse kõige paremini aru siis, kui iga mõiste kohta teatakse ainult üht ja ainuõiget määratlust. Palju tõelähedasem on põhimõte, et mõisteid tuntaks paremini siis, kui teatakse, missugustes eri nüanssides või eri vaatenurkade all neid võib mõista”.*

Arvi Leponiemi: "Rahaasjandusel on oma kindel koht ülikooli õppes, sest seal ta loomulikult integreerub teiste teadusharudega. Aga see on arenguks väga vajalik".

Professor, Dr Sc (Econ)
Mart Sörg

Minu otsesed sidemed Tartu Ülikooliga keetsid 46 aastat, so aastast 1962 kuni aastani 2008, kuid hiljem olen episoodiliselt seotud *alma materiga* tänapäevani. Õppisin ja lõpetasin kaugüliõpilasena, kusjuures esimeseks töökohaks oli Riigipanga Põlva osakond, kus töötasin krediidiinspektorina.

Erialavalikut mõjutasid kaugüliõpilastest kaastöötajad, kuid lõpliku otsuse tegin ikkagi ise. Stuudiumiajast jäid enim meelde Uno Mereste (oli tüdrukute lemmik) ja Leo Tiik (poiste lemmik). Viimane oli avatud suhtlemisega, so tegi poistega isegi koos suitsu, aga ka õpetas meile viisaka käitumise reegleid. Suureks paisutatud ainemahuga paistis silma Eero Rannak, kes õppejõuna oli küllaltki suletud ja nõudlik. Erilise rangusega jäi meelde raamatupidamise õppejõud Ain Ruuvet, kelle eksamitel ei saanud läbi isegi pearaamatupidajad. Rasked tundusid olevat ka kõrgema matemaatika kontrolltööd, kuid lõpuks kõik laabus. Heasoovliku õppejõuna meenub Ülo Kauer, kellest hiljem sai aastateks minu kolleeg.

Edasipürgimise mõtted tekkisid mul juba tudengieas. Juhtus nii, et kord peale kursusetöö kaitsmist ütles välja oma mõtte Ülo Kauer, et võiksin aspirantuuri kandideerida. Saatsin oma soovist sõna ka kateedrijuhatajale Raimund Hagelbergile. Toona aspirantuuri kohti eraldati napilt ja nii minust ei saanudki statsionaarset aspiranti. Kandidaaditöö valmis praktilise töö kõrvalt professor Hagelbergi juhendamisel, mille 1973ndal aasta märtsis kaitsesin. Kõrgem Attestatsioonikomisjon (VAK) kinnitas mind teaduste kandidaadiks 1975nda aasta sügisel.

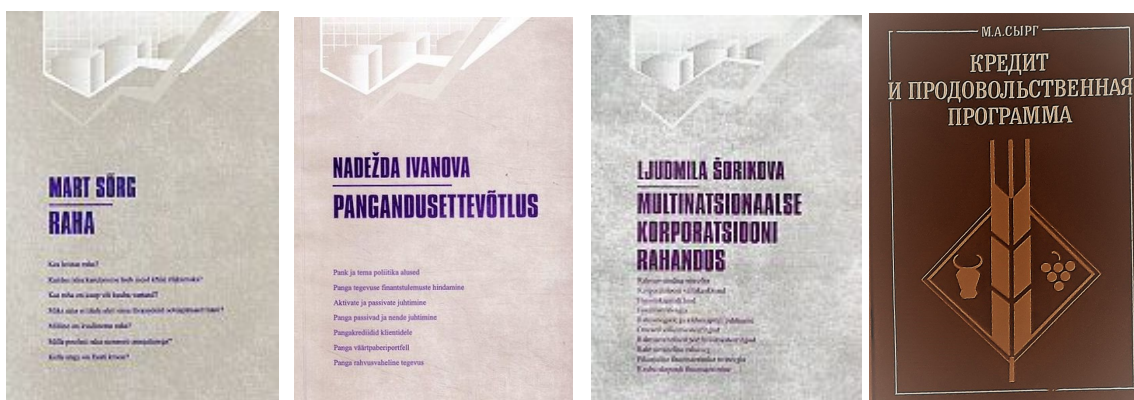
Kui asusin tööle TÜ rahanduse ja krediidi kateedrisse, siis olid mu kolleegideks Leonhard Kangur, Heli Ruussaar ja Ülo Kauer. Õppekoormus oli suur, pealegi tuli õpetada nii eesti kui ka vene keeles. Kanguri ja Ruussaare lahkumise järel võeti kateedrisse tööle uute õppejõududena Nadežda Ivanova ja Ljudmila Šorikova. Viimastele langes suurem osa õppekoormusest just vene õpperühmades. Kutsutud lektorina õpetas pangandustehnikat pangajuht Ants Veetõusme. (Hiljem loodud Raha ja pangandsue õppetoolis töötasid Nadežda Ivanova, Ljudmila Šorikova, Andres Juhkam ja Siim Kallas *(vt vastavalt juuresolevad fotod)*).

Doktoritöö valmis 1987ndal aastal, mille kaitsesin toleaeegse nimetusega Leningradi Finantsmajanduse Instituudis. Edasi töötasin juba professori ametikohal, kuid aastate möödudes olen olnud veel TÜ majandusteaduskonna dekaan ja Eesti Panga nõukogu liige, hiljem esimees *(vt Sõrgi allkiri Eesti kroonil)*

Rasked olid nn üleminekuaastad, mis tekitas mitmeid lisapingeid, ka õppejõudude vahel. Küll aga kestis viljakas õppe-ja teaduslik tegevus. Valmisid rahvusvahelised teadusartiklid, sh inglise, vene, soome ja eesti keeles ning arvukalt õppevahendeid.

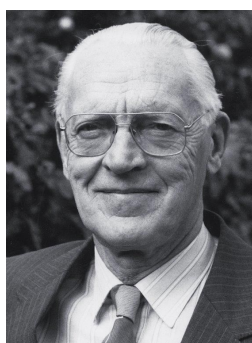
Eraldi peab rääkima Siim Kallasest, kel olid sidemed kateedriga juba peale ülikooli lõpetamist. Aga need jätkusid ka edaspidi, isegi siis kui ta töötas eurovolinikuna, Eesti Panga presidendina, EV peaministrina või Riigikogus. TÜ raha ja panganduse õppetoolis lõi ta mõni aeg kaasa keskpangapoliitika õpetamisel erakorralise professorina.

Rahandus-pangadusala õppejõud löid jõudumööda kaasa kõikide üleminekuprobleemide lahendamisele, so alates IME ideest kuni oma rahani välja. Koostöö oli ka väliseestlastest majandusteadlastega (sh Rudolf Jalakas, Ardo Hansson jt). Olin Maaülikooli doktoriväitekirjade kaitsmisnõukogu liige.

Üleminekuperioodil ja peale seda paljud pangad Eestis pankrotistusid ja nende arv üldse vähenes, seoses sellega vähenes ka pangatöötajate arv ning nõudlus nende järele. Vastavalt vähenes üliõpilaste arv rahandus-pangandusalal ning teaduskonna sees toimusid mitmed reorganiseerimised, sh kadusid iseseisvad kaks õppetooli (raha ja panganduse ning ärirahanduse ja investeringute õppetool). Ka õpetatavate distsipliinide arv vähenes, samas mõningad väiksemas mahus lülitati teiste distsipliinide koosseisu.

Vahur Kraft

Rudolf Jalakas

Ardo Hansson

Andres Lipstok

Ütlused, arvamused:

Vahur Kraft: “Rahareform on olnud minu elus kõige loomingulisem ja huvitavam protsess, vaevalt saab ühe pankuri elus olla nii palju erakordseid sündmusi, kui minul on olnud”.

Rudolf Jalakas: “Ma ei öelnud, mida peab tegema, vaid hoiatasin selle eest, mida ei tohi teha”.

Ardo Hansson: “FIMI-idee polnud ostutšekkidega võrreldes siiski kõige hullem. See oleks olnud kallis, aga lõppeesmärk oleks täidetud”.

Andres Lipstok: “Tuleb end süsteemselt nähtavaks teha - kui sa suudad haarata oma eriala, siis suudad end ka töökohal sama selgelt väljendada”.

Professor, *Dr Sc (Econ)*
Lars Hassel

Koostöö naabrite vahel rikastab ja osutub tõhusaks just siis, kui abi väga vajatakse. Nii vajab Tartu Ülikooli rahandus-pangandusõpe enim välisabi perestroika ja eriti üleminekuajal. Küll aga meie sidemed kestavad praegugi .

Küllastasin Tartu Ülikooli majandusteaduskonda Abo Akademi üliõpilasrühmaga 1987ndal. aastal ja siis tutvusin ka professor Vambola Raudsepaga. Tollal oli Eesti N.Liidu koosseisus väga suletud maa ja kui Vambola andis märku, et soovib külaskäiku Soome, siis ma sellega nõustusin ja saatsin talle ametliku kutse. Nii toimuski Vambola Raudsepa ja Mart Sõrgi külaskäik Abo Akademiesse 1989. aasta aprillis.

Edasi meie suhted elavnesid ja korraldasime mitmeid vastastikku külaskäike, so meie Tartusse ja tartlased Turusse. Pidasin külaskäikude ajal loenguid TÜ majandusteaduskonna üliõilastele *accountingu* ja rahanduse alal. Tartu Ülikoolist käisid meil Turus end täiendamas Lehte Ots-Alver, Mart Sörg jt. Oli võimalik pidevalt jälgida Eesti arengut perestroika ajal, üleminekuperioodil, kui ka hiljem. Toona üllatas Vambola, Lehte ja Mardi hea soome keele oskus, kusjuures edaspidi nad kirjutasid raamatuid ja teadusuuringuid vene, soome, eesti ja inglise keeles. Muide, juba tollal käis Tartu Ülikoolis mitmeid kutsutud välisprofessoreid viima läbi loenguid rahandus-pangandusala üliõpilastele.

Paar fakti hilisemast ajast. Aastatel 1997 - 2007 esinesin ma eksperdina vakantsete professorite kohtade täitmisel TÜ-s ning andsin oma hinnangud kohataotlejatele (sh Toomas Haldmale ja Vambola Raudsepale). Aastaks 2007 oli valminud TÜ majandusteaduskonna õppejõu Priit Sanderi väitekiri PhD teadusliku kraadi taotlemiseks, mille puhul esinesin kutsutud ametliku oponendina.

Toona, alates perestroikaajast, valitses Eesti majandusteaduses õpihimu ja ideede küllus ning neid viidi ellu, sh ka välisspetsialistide abil. Edaspidi on Eesti areng olnud lausa tormiline ning meie, so endised kolleegid Turus, Tartus ja mujal oleme juba nn *prof emer* staatuses, kuid samas vastastikused rahvusvahelised sidemed kestavad edasi.

Professor, *PhD*
George Hachey

Professor, *Dr Sc (Econ)*
Pjotr Ževtjak

Professor, *Dr Sc (Econ)*
Vello Vensel

Ütlused, arvamused:

George Hachey: “Minul külalisprofessorina USA-st oli meeldiv vaheldus ja kogemus lugeda loenguid korporatsioonide rahandusest Tartu Ülikooli rahandus-pangandusala üliõpilastele. Teotahtelised ja püüdlilikud üliõpilased”.

Pjotr Ževtjak: “Minu õpikuid ettevõtete rahandusest kasutati paljudes ülikoolides, sh Tartus ja teistes kõrgkoolides, ka väljaspool Venemaa piire. Kiiresti muutuv majanduselu tingis aga uute teemade ja peatükkide lisamist õpikusse. Meenuvad hästi ja sisukalt läbiviidud teaduskonverentsid Tartu Ülikoolis, kus sain tutvustada uusi, ajakohaseid loenguteemasid”.

Vello Vensel: "Elus juhtub põnevaid manööverdusi, millest võib alata sõprus ja koostöö. Lõpetasin TÜ ja pidin peale aspirantuuri jääma Tartusse rahanduse kateedri juurde statistika õppejõuks. Samal ajal lõpetas Vambola Raudsepp TPI, töötas majanduspraktikas finantsistina ja pearaamatupidajana ning soovis tulla Tallinnasse kraaditaotlejaks. Kukkus aga välja omapärane vangerdus, minust sai õppejõud Tallinnas, Raudsepast aga Tartus".

Tollaste üliõpilaste meenutusi:

Jaan Krinal: Eriala valiku tegin pärast pikemat kaalutlemist, kuid toona isa arvas, et iseloomu silmas pidades sobib mulle rohkem rahanduse-, mitte aga õigusevaldkond. Õpingute aeg ülikoolis oli huvitav ja mitmekülgne, kaastudengid suurepäraseid. Lõin aktiivselt kaasa nn ühiskondlikus tegevuses, so ÜTÜ-s ja mujalgi. Mis puutub edulugudesse, siis ega osanud arvatagi, et meie kursuselt kerkib esile selline supertegija nagu selleks tõusis Andres Lipstok Eesti Panga presidendina. Minu esimeseks töökohaks sai Pärnu, toona arvasin, et eks vaid mõneks aastaks. Aga kukkus välja, et elu- ja töökohaks sai Pärnu kuni pensionieani. Sidemed ülikooliga pole hetkekski katkenud, nüüd siis vilistlasühingu kaudu. Nojah, minu aastatepikkust tööd on märgatud, olen saanud tunnustust riigi tasandil. Oma eriala asjatundjana olen veel nõutud lektor. Olen läbi elanud Tšernobõli katastroofi pääste- ja taastamistööd ning nüüd seisan seal sundkorras viibinud isikute õiguste eest. Tegevusi jätkub.

Villu Zirnask: Põhiõppes olin nõ reaal-humanitaarteljel, reaalained ei huvitanud niivõrd, et võinuks minna õppima nt füüsikat. Tuli leida kesktee. Samas majandusharidus, sh rahandus-pangandusala pakkus laia silmaringi, aga ka töötamist paljudel elualadel. Toona palgad selles süsteemis madalad, mistõttu ka noorte huvi eriala vastu tagasihoidlik. 1990ndatel võimalused avardusid ja nüüd leian, et tegin tollal hea valiku.

Kristjan Lepik: CV-s õpingud TÜ-s rahandus-pangandusosalal. Oma tööst lähtuvalt võiks rääkida näiteks Eesti pangandus- ja ärisidemetest Rootsiga. Finantsjooned jooksevad meil sinna, kuigi Soome on ju lähemal. Ühenduvus on ülioluline. Tean investeerimistehinguid, mis jäävad tegemata, sest investorid ei jõua Londonist siia. Tehing jääb ära. Ka Riia praegu edestab meid.

Lõpetuseks.

Meenutustes, autobiograafiates, elulooraamatutes vms püütakse minevikust välja tuua kõik hea ja helge. See on mõistetav, sest igale inimesele, kes on seotud olnud Tartu Ülikooliga, kas siis üliõpilasena, õppejõuna, teenistujana vms on iga siinviibitud päev või aasta sündmusterohke, meenutamist vääriv. Ja neid aegu soovitakse ka kirjasõnas talletada.

Rahandus-pangandusõpet Tartu Ülikoolis kui rahvusülikoolis on käsitlenud oma meenutusteraamatus Raimund Hagelberg, Uno Mereste, Vambola Raudsepp ja Heino Siigur.

Meenutusi on mõnus lugeda, kuid elu pole üksnes lillepidu. Oleks ülekohtune vaikida maha ka mõned ebameeldivad seigad. Näiteks, Raimund Hagelberg kirjutas “Elust ja endast” lk 122: “Kõige ebameeldivamad olid juhtumid, kus meid oma tiiva alla võtnud teaduskonnast pärit noored aktiivsed komsomolijuhid püüdsid üliõpilaste ühisüritustel esinenud ebanõukogulike ilmingute süüdistuste hulgas näha meie vanemasse koolkonda kuulunud õppejõudude kui nõukogude võimu vastaste mõju”. Aga taolised süüdistused polnud ju ainukesed. Ebameeldiv oli suhelda tööga alakoormatud kateedri sekretäriaga, kelle põhitegevuseks oli “jälgimine” ja intriigide punumine. Oma isemoodi “hoiakutel” olid äratuntavad ka mõned aktiivsed parteitud õppejõud, keda harilikult välditi, kuid kes millegipärast said väga soodsaid välisreise, millest toona nn reaõppejõud ei saanud unistatagi.

Õppetöö korraldamise aineiline baas oli 1970/80ndatel lausa olematu, perestroikaajal see paranes tänu meie välispartneritele (saime kaasaegseid arvuteid, projektoreid vms). Paraku ei tulnud kõik nii kiiresti. Õppekirjandusega, sh parimate inglisekeelsete õpkutega varustamine sai rahuldavale tasemele alles 1990ndate keskpaiku. Et õppetöö saaks kesta eesti keeles, tulid rahandus-pangandusteooria põhiseisukohad eestistada. Kõik need materjalid läksid edasi üliõpilastele, olgu siis avalikel loengutel, käsikirjas konspektide vms kujul. Pealegi, kuna loengute lindistamine oli toona levinud ja lihtne, siis kuulajad kasutasid õppejõudude loengute nõ linti võtmist üsna sageli.

Seal, kus on bürokraatia, seal on ka korrupsioon ja ülbus, mida pole mitte kusagil, mitte kunagi suudetud välja rookida ei ühegi väe, võimu või valitsuse poolt. Masendust tekitas igapäevase töö puhul bürokraatiaaparaadiga suhtlemine, kus teenuse osutaja ootas iga tegevuse puhul nõ vastutasu. Nii oli see defitsiidiga N.Liidu majandussüsteemis, kui raha oli, aga tutvust polnud, siis olid mitte keegi ja alandlikult paludes said ehk mõne vajaliku kauba või teenuse. Paraku vabad polnud ka üleolevast suhtumisest töötajatesse ülikooli nn keskastme juhid, näiteks mõttetult ülepaisutatud teadusosakonnast.

Eesti taasiseseisvumise aastatel solvavalt mõjus loosung: “plats puhtaks” ja ka sildistamine; “punaprofessorid”. Käis ka Tartu Ülikoolis väliseestlastest õppejõude, kes isemoodi

“platsipuhastamist” tagant lükkasid. Edaspidi ei võtnud me neid enam tõsiselt ja arendasime normaalsed sidemed ennekõike Soome, USA, Venemaa, Läti, Leedu jt majandusteadlastega. Aeg näitas nende kontaktide tõhusust eriala edasises eduloos.

N.Liit on kadunud, nii ka ENSV ja sellele järgnenud nn ülemineku-aeg, mistõttu nende aegade ilmingute esiletoomine pole enam aktuaalne, huvipakkuv ja sellepärast pole mõtet enam seda teemat edasi arendada. Pealegi, kui tänapäeva Tartu Ülikooli kui rahvusülikooli perspektiivid nii Eesti Vabariigis, Euroopa Liidus, kui ka kogu maailmas on suurepärased.

Lõpetuseks meenutamist väärivad teadusalased faktid. Rahandus-pangandusalal on kaitsnud väitekirjad: *Dr Sc (Econ)* Raimund Hagelberg (Tallinn), *maj kand* Ülo Kauer (Tartu), *Dr Sc (Econ)* Elvi Ulst (St Peterburg), *maj kand* Jaan Pikk (Tartu), *Dr Sc (Econ)* Vambola Raudsepp (St Peterburg), *maj kand* Evi Kitvel (Tartu), *Dr Sc (Econ)* Mart Sörg (St Peterburg), *maj kand* Nadežda Ivanova (St Peterburg), *maj kand* Ljudmilla Šorikova (St Peterburg), *maj kand* Liia Vood (St Peterburg), *maj kand* Tiimar Sökk (St Peterburg), *maj kand* Lehte Ots (Vilnius), *maj kand* Margus Hanson (St Peterburg), *PhD* Priit Sander (Tartu), *PhD* Kaia Kask (Tartu) ja *PhD* Danel Tuusis (Tartu).

Allikad:

EE14. Eesti elulood. Eesti Entsüklopeediakirjastus, Tallinn, 2000.

Eesti rahareform. Nelja mehe ettepanekust oma rahani. Koostanud Jaan Kelder, 1997.

Eesti majanduse biograafiline leksikon 1951-2000. Ilo.2003.

Peeter Ernits. Viimane rüütel. Trükikoda Pakett OÜ, 2017.

Argo Ideon. Kapitali süünd. Hansapank. Uniprint, 2001.

Tiina Jõgeda. Kapital. Tartu Ülikooli majandusteaduskond. Arengulood. Tänapäev, 2004.

Valner Krinal. Tartu Ülikooli majandusteaduskonn minevikust ja tänapäevast. TÜ Kirjastus, 1999.

Raimund Hagelberg. Elust ja endast. Eesti Kirjandusmuuseum, Tartu, 2008.

Raimund Hagelberg. Rahaasjadest ja riigi kontrollist nende korraldamisel. Eesti Pank, 2007.

Vambola Raudsepp. Otsingute aastad; sündmused, meenutused ja mõtted. Külim, 2013.

Tartu Ülikooli majandusteaduskond 70/40. Toimetanud Jüri Sepp ja Toomas Haldma. TÜ Kirjastus, 2008.

Vikipeedia ja Geni avalikud materjalid. Vambola Raudsepa erakogu materjalid.

Lisad: 1. Edukamaid vilistlasi õppetöös ja teaduses

Mark Kantšukov

Margus Kõomägi

Andres Võrk

Lehte Ots-Alver

Aet Kull

Margus Hanson

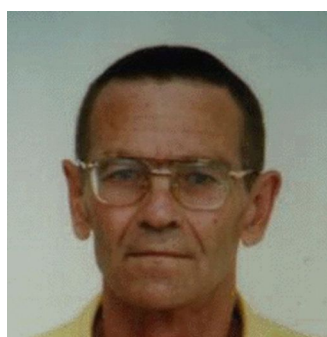
Ivi Proos

Arno Kirt

Jaan Vainu

Ain Isotamm

Heli Ruussaar

Jaan Pikk

2. Edukamaid vilistlasi majanduspraktikas

Dmitri Jegorov

Aivar Sõerd

Parvel Pruunsild

Heldur Meerits

Aare Järvan

Ants Veetõusme

Heido Vitsur

Enn Pant

Andres Sutt

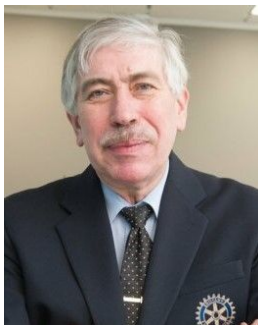
Tõnu Laak

Robert Näska

Jüri Haamer

Meelis Virkebau

Heino Tonsiver

Villar Aron

Rein Miller

3. Akadeemikud, professorid ja dotsendid (*tiitlid, teaduslikud kraadid, kutsed, endised ameti- ja tökohad*)

Andžans, Karlis - maj dr, prof. Läti Ülikooli majandusteaduskonna kateedrijuhataja

Ariste, Paul - keeleteadlane, tead dr prof, TÜ kateedrijuhataja, Eesti Teaduste Akadeemia akadeemik.

Ažušilis, Vytautas - maj dr, prof, Vilniuse kõrgema majanduskooli kateedrijuhataja

Hachey, George - PdD, prof, Bentley College

Hagelberg, Raimund - maj dr, prof, Eesti Teaduste Akadeemia akadeemik, TÜ rahanduse ja krediidi kateedri juhataja, Eesti Panga nõukogu liige.

Hassel, Lars - maj dr, prof, Abo Akademi ja Umea University.

Ivanova, Nadežda - maj kand, TÜ rahanduse ja krediidi kateedri dotsent.

Kallas, Siim - erakorraline professor TÜ raha ja panganduse õppetooli juures. Eesti Panga president.

Kauer, Ülo - maj kand, TÜ rahanduse ja krediidi kateedri dotsent.

Klement, Feodor - füüsik, tead dr, prof, Eesti Teaduste Akadeemia akadeemik, Tartu Ülikooli rektor.

Kolesnikov, Viktor - maj dr, Peterburi Finantsmajanduse Ülikooli raharingluse ja krediidi kateedri juhataja.

Krinal, Valner - maj kand, prof, TÜ majandusteaduskonna dekaan.

Köörna, Arno - maj dr, prof, Eesti Teaduste Akadeemia akadeemik.

Leponiemi, Arvi - maj dr, prof, Helsingi Kaubanduskõrgkooli rektor.

Mereste, Uno - maj dr, prof, Eesti Teaduste Akadeemia akadeemik, TTÜ kateedrijuhataja.

Molyakov, Dmitri - maj dr, prof, Moskva Finantsinstituudi kateedrijuhataja.

Raju, Olev - maj dr, prof, Riigikogu saadik.

Raudsepp, Vambola - maj dr, prof, TÜ rahanduse ja krediidi kateedri juhataja.

Rüütel, Arnold - tead dr, prof, Eesti Maaülikooli rektor, EV president.

Sander, Priit - PhD majandus, TÜ rahanduse ja majandusarvestuse dotsent.

Siigur, Heino - õigusteadlane, tead dr, prof, TÜ rahanduse ja krediidi kateedri õppejõud, TÜ prorektor. Eesti Panga nõukogu liige.

Susi, Arno - maj kand, TÜ rahanduse ja krediidi kateedri dotsent.

Sörg, Mart - maj dr, prof, TÜ rahanduse ja krediidi kateedri õppejõud, majandusteaduskonna dekaan, Eesti Panga nõukogu esimees.

Šorikova, Ljudmila - maj kand, TÜ rahanduse ja krediidi kateedri dotsent.

Zelgalvis, Elmars - maj dr, prof, Läti Ülikooli rahanduse ja krediidi kateedri juhataja, Läti seimi saadik

Zilenas, Alfonsas - maj dr, prof, Vilniuse Ülikooli rahanduse ja krediidi kateedri juhataja, Leedu Teaduste Akadeemia akadeemik.

Ževtjak, Pjotr - maj dr, prof, Peterburi Finantsmajanduse Ülikooli rahanduse kateedri õppejõud.

Ulst, Elvi - maj dr, TÜ rahanduse ja krediidi kateedri dotsent.

Vaabel, Juhan - õigusteadlane, tead dr, prof, TTÜ kateedrijuhataja, Eesti Teaduste Akadeemia akadeemik

Vensel, Vello - maj dr, prof TTÜ majandusteaduskonnas instituudijuhataja.